

BISERIC'A si SCÓL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literara si economica.

Iese odata in septemana: *DUMINEC'A.*

PRETIULU ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungari'a:

Pe unu anu 5 fl.—cr., pe 1/2 anu 2 fl. 50 cr.

Pentru Romani'a si strainetate:

Pe unu anu 14 fr., pe jumetate anu 7 franci.

PRETIULU INSERTIUNILORU:

Pentru publicatiunile de trei ori ce contienu

cam 150 cuvinte 3 fl.; pana la 200 cuvinte 4 fl.;

si mai sus 5 fl. v. a.

Correspondentiele sè se adreseze Redactiune

„BISERIC'A si SCÓL'A.“

Èr banii de prenumeratiune la

TIPOGRAFIA DIECESANA in ARAD.

„Comóra si inima.“

Are totu omulu câte unu idealu, dupa a carni realizare lupta in acésta viétiá. Idealulu este unu feliu de comóra pentru omu, si tóta inim'a si activitatea lui este concentrata intru a-se face stepanu preste acésta comóra. Acestui faptu i-da espressiune evangeli'a de astadi in cuvintele: „unde este comór'a vóstra, acolo este si inim'a vóstra,“ dupace adeca mai antaiu admonéza pre ómeni, a „nu-si aduná comori pre pamentu, pre cari furii le fura, si moliele le strica,“ si in acelasi timpu ii-sfatuieste „a-si aduná comóra in ceriuri.“

Faptu este dara, ca inim'a fie-carui omu este legata de idealulu, dela a carni realizare si-a facutu omulu pendentu viitoriulu si fericirea s'a.

Èr dupace viéti'a omenésca se manifestéza nu numai in form'a activitatii individului cá atare, si dupa ce omulu are menitiunea de a traí si a lucrá si pentru societatea, din carea face parte: astfelu si popórele si societátile si-au idealele loru, dupa a caroru realizare lucréza cu tóta puterea.

Avem si noi cá biserica neaperatu unu idealu, la a carni realizare ne-am angajatu puterile nóstre. Voim se crescemu din poporulu nostru poporu alesu si bine placutu lui Ddienu.

Acést'a este comór'a, preste carea voimu a deveni stepani in biserica si prin biserica; èr „unde este comór'a nóstra, acolo este si inim'a nóstra,“ — ne spune sant'a evangelia de astadi.

Ei bine, purcediendu de aici, si aruncandu-ne privirea preste intregu aparatulu constitutionalu bisericescu, celu atât de frumosu si atât de bine intocmitu, se pare omului, ca nu se face tot ceea ce s'ar poté pentru realizarea idealului, dela care intre imprejurárele actuale s'a facutu pendente viitoriulu poporului nostru.

Lipsescu in multe locuri multe; èr daca gasim aceste lipse, atunci, asia ni-se pare noue, cu potintia este, ca nu vom fi de ajunsu in curatu si de ajunsu

luminati asupra idealului, pre carele lu-urmarimu prin viéti'a nóstra bisericésca.

Sunt grele imprejurárele vietii de astadi, si faptu este, ca greutatea imprejuráriloru adesea silesce pre omu a calculá numai pentru momentu si a scapá din vedere realizarea idealului, carele totdeun'a recere planu si calculu pentru sute de ani inainte.

Alu doilea momentu, care in multe locuri impedece unu mersu mai repede alu afaceriloru nóstre bisericesci-scolarie, este si póte se fia, ca inca pana acum ne va fi lipsitu timpulu fisicu, pentru cá cu totii se fim deplin in curatu cu drepturile si detorintiele nóstre si mai cu seama cu conscienti'a responsabilitatii facia de istoria si de posteritate.

Vomu apreciiá putien ambe aceste momente, cari, asia credem noi, sunt adeverat'a pedeca pentru unu mersu mai repede in biserica si in scól'a nóstra.

De cand este lumea, totdeun'a au avutu imprejurárele o influentia asupra vietii si desvoltarii omului. Si au fost imprejurári bune, au fost si rele. Ori sunt bune, ori sunt rele, imprejurárele, in cari se afla omulu la unu anumitu timpu, ele nu constituescu, unu momentu statornicu, ci sunt numai de o durata trecetória.

De aceea ori cât de grele ar fi imprejurárele de astadi, nu ne este iertatu a-ne impedece nici pre un momentu in desvoltarea nóstra. Intre ori-ce imprejurári trebue se ne scim face cale, si se mergemu inainte.

Mai greu, decât acést'a, ni-se pare alu doilea momentu. Viéti'a constitutionala pretinde in totu loculu mari jertfe si multa abnegatiune. Si ómeni teneri fiend noi in viéti'a constitutionala-bisericésca, póte ca aceste doue calitati nu s'a potutu imprimá cu destula taria in inimile nóstre.

Daca este inse constitutiunea nóstra bisericésca o „comóra“ si daca „comóra“ este si marele scopu, pre carele lu-urmarimu prin trens'a, atunci sperámu, ca din di in di „inimile“ nóstre, ale tuturor vor fi acolo, unde este acésta „comóra.“

Scriptolegia.

(Continuare si fine.)

B) *Deprinderile vederei si ale manei* au de scopu a esercită *ochiulu si man'a* elevului pentru cá elu se scie deosebí acuratu trasurile si formele grafice unele de altele, apoi se devina capabilu a le si reproduce usioru si siguru. Aceste esercítie au sè se desvólte paralelu cu deprinderile audiului si ale vocei. Procesulu trebuie asia ordinatu, ca deprinderile vederei si ale manei se contiena cât mai multe elemente din litere, si se faciliteze transitiunea la scrisulu propriu. La aceste deprinderi mai nainte de tóte avem *se-i orientamu pe scolari in spatiu*, adeca se le esplicamu, ce insemnéza: in drépt'a, in stang'a, inainte, in deretu, in susu, in josu, sel. Esplicările acestea sunt necesare, pentru-cá scolarii sè se póta orientá, cand vor avé se scrie pe tabla sau hartie.

In lini'a a dou'a invetiatoriulu trebuie se arete scolariloru incepetori, cum au se siéda la scrisu, cum au se manueze tablití'a si stilulu. Invetiatoriulu va esplicá nu numai cu vorb'a, ci va trebui se arete tóte celea si in fapta.

Dupa-ce astfelu i-am disciplinatu pe elevi, putemu trece la desemnarea acelu trasuri si forme, cari deprindu vederea si man'a elevului pentru scrierea litereloru. Totulu are sè se tracteze prin intuitiuni. Inceputulu se face cu cea mai simpla figura geometrica, adeca *punctulu*. Despre punctu procuram mai antaiu intuitiune, aretandu cá puncte aflam acolo, unde se taia dóue linii, sau convinu trei fetie plane. Elevii vor fi pusi a aretá puncte pe pareti scólei, pe tabla, pe masa, pe corpurile geometrice, precum sunt cubulu, prism'a, conulu, de cari ar trebui sè se gasésca in fie-care scóla.

Dupa intuitiunea si desemnarea punctului, trecem mai departe si desemnamu punctele in diferite positiuni, apoi in fine construimu din ele figuri simple. — A dóu'a figura ce trebuie scolarii se o intueze, si se o scrie, este *lini'a drépta* in positiia *orizontala, verticala* si *costisia*. Li se aréta, cá lini'a drépta se nasce daca legamu la olalta dóue puncte, mergendu pe calea cea mai scurta, dela unulu pana la celalaltu, sau lini'a drépta apare acolo, unde se taia intre sine dóue fecie plane. Copii se arete pe obiectele din scóla linii horizontale, verticale si culcate. Inse totdeun'a mai antaiu e lucrulu, apoi semnulu; antaiu e intuitiunea reala, apoi vine desemnarea celoru intuite. — Pe trépt'a a trei'a urméza *liniile curbate*, cari éra au se fie intuite pe corpurile geometrice sau pe alte obiecte corespundietóre. Dintre liniile curbe se arata si se desemnéza mai alesu cari obvinu in scriere, formandu parti esentiale din literele scrise. *Arculu, cerculu, lini'a ovala, unghiti'a* sel, tóte au se fie intuite si deprinse si in scrisu, cáci daca elevii sunt desteri in desemnarea acestoru forme elementare, atunci la scrisulu propriu nu vor mai intem-

piná nici o greutate, ci vor ajunge la o scrisóre fluenta si legibila.

S'a disu cá esercitiile audiului si ale vederei, deprinderile vocei si ale manei trebuie se mérga paralelu; cu incetulu inse ele au sè se prefaca in esercítie de scriere si cetire proprie; dela unu timpu ele incéta a fi deprinderi de sine statatóre, pentru-cá se póta dá terenu tot mai largu *metodului propriu*. Esercitiile pregatitóre atingu scopulu loru, cand vederea, audiulu, vocea si man'a scolariului sunt destulu de bine deprinse pentru a puté scrie si cetí icónele sonoriloru.

La invetiarea scrierei si a cetirei principiulu metodicu este: **cetitulu trebuie sè se invetie scriendu**. Scrisulu este nu numai scopu propriu, ci totodata are sè se aplice si cá unu mijlocu de a invetiá cetitulu. Acést'a se intempla astfelu, cá la inceputu tot ce are elevulu se cetésca, mai nainte trebuie se scrie, si apoi caventulu se-lu cetésca. Procederea acést'a se numesce **scriptolegia**.

Metodulu de a **invetiá cetitulu scriendu** corespunde legiloru desvoltarei naturale mai bine, decât ori-care alta procedere. Scrierea si cetirea sunt doue lucrari, cari din fire stau in cea mai intima corelatiune unele cu altele; de aceea si invetiarea loru trebuie sè se intemple de odata. La *metodulu scriptologicu* elevulu este pusu a scrie si apoi a cetí ceea ce insusi a scrisu. Prin acésta procedere atát form'a cât si sonulu litereloru penetréza mai adêncu in mintea elevului, decât daca s'ar deprinde cetitulu numai pe litere scrise de altii. Unirea scrisului cu cetitulu indestulesce boldulu de lucrare alu copiiloru, adêncesce atentiunea, procura scolariloru bucuria si voia de lucru.

La esecutarea practica a metodului scriptologicu trebuie sè se tiena in vedere urmatórele momente:

a) *Desvoltarea sonului*.

Sonurile sunt elementele cele mai primitive, din cari se constituiesce vorbirea. Sonurile grainului omenescu se chéma *sonuri articulate*, pentru-cá se potu respicá in tóta sinceritatea loru. La invetiarea scrierei si a cetirei sonurile nu se dau eleviloru de a gata, ci trebuie se le desvólte ei insisi din cuvinte, cari contienu sonulu respectivu! Invetiatoriulu are se-si caute cuvinte acomodate pentru desvoltarea fie-carui sonu osebitu. Mai potrivit sunt cuvintele, in cari sonulu respectivu se afla la inceputu, formandu singuru silab'a prima. Cuvinte de aceste anume alese si chiar acomodate pentru a desvólta din ele anumite sonuri, se numesce *cuvinte normale*. A cautá si a alege cuvinte normale, fie in ori-care limba, nu e unu lucru togmai asia usioru, pre cum s'ar crede; inse gasite si stabilite odata, cuvintele normale forméza temeulu pe carele se póte cu sigurantia cladí intregulu procesu alu scriptologiei.

β) *Aratarea literei*.

Dupa-ce elevii au desvoltatu unu sonu anumitu

si lu-sciu si pronuncia esectu „trebue se urmeze a li se aretá icon'a grafica a sonului respectivu. *Semnele sonuriloru sunt litereleru.* Pentru a face eleviloru ideia clara despre litera, invetiatoriulu trebue se le esplice, cá: liter'a este numai icon'a visibila a sonului. Elevii trebue se scie face deosebire acurata intre *sonu, litera si numele litereri.* Invetiatoriulu le va spune, cá precum putemu zugraví imaginea unui obiectu concretu, chiar asia se potu fixá si sonurile limbei omenesci prin semne grafice. Liter'a se arata mai nainte intréga, ér dupa-ce elevii au primitu o impresiune generala, urméza a li-se aratá pãrtile litereri un'a câte una, construindu din ele liter'a in vederea tuturoru eleviloru. Invetiatoriulu intonéza si aceea, ca fie-carei litere i-corespunde numai unu singuru sonu in limba. Aici firesce presupunemu, cá ortografi'a limbei posede pentru fie-care sonu unu semnu graficu, carele eschide, ori ce indoieía. De câte-ori invetiatoriulu arata unu elementu din litera spune totdeún'a si cu verb'a ce si cum este de facutu. Descrierea orala se póte repetí de dóne sau si mai de multe-ori, pana cand scolarii din partea loru inca sciu spune cum este fiesce-care parte a litereri. Asia se asigura invetiatoriulu, cá elevii au ideia clara despre icon'a grafica. Litereleru au sè se arete in astfeliu de ordine, cá fiesce-care figura urmatóre se contiena, *daca e posibilu, numai unu singuru elementu nou, ér cealalte se fie tot trasuri deja cunoscute din figurile precedente.*

7) *Imitarea litereri.*

Scolarii imitéza figur'a litereri antaiu cu degetulu in aeru, apoi cu stilulu pe tablitiu. Dacia unii scolarii intempina greutate, invetiatoriulu va stá intru ajutoriu, purtandu-le man'a. Dupa-ce toti scolarii sciu imitá binisioru, se póte scrie liter'a in tactu.

8) *Coregerea litereri.*

Daca cutare elevu ar fi scrisu liter'a in forma gresita, erórea trebue sè se coréga in vederea tuturoru pe tabl'a cea mare a scólei. Langa liter'a eronata invetiatoriulu scrie liter'a corecta, si lu-pune pre elevu a cautá erorile prin comparatiune. Din gresial'a unui'a, vor invetiá toti ceilalti.

9) *Aplicarea celoru invetiate.*

Fiesce-care sonu si fie-care litera deprinsa se combinéza cu sonurile, respective litereleru deja cunoscute, se construescu silabe, cuvinte si diceri, cari apoi tóte éra se analiséza in elementele loru, adeca dicerile se desfacu in cuvinte, cuvintele in silabe, ér silabele in sonuri. Numai prin analisare si sinteza desu repetita, potu sè se imprime adencu in memori'a elevului atât sonurile cât si semnele loru.

10) *Tot ce s'a scrisu trebue sè se si cetésca.*

Dupa-ce elevulu a scrisu vre-o silaba sau vre-unu cuventu, trebue se lu-punemu a cetí cele scrise. Chiar in acésta procedere consista scriptolegi'a, cá elevulu se deprinde a cetí la unu materialu ce si l'a pregatitu elu insusi. Astfeliu invatia elevii a cetí prin

mijlocirea scrierei, adeca *invétia a cetí scriendu.* O frasa sau si unu cuventu se cetesce de atâtea-ori, pana cand merge fluentu. *Tot ce se scrie, trebue se aiba intielesu.* Nu e metodicu a pune pre copii se serie combinari de sonuri, cari nu representa nici o ideia, cáci scopulu cetirei este totdeún'a intielegerea; semnele scrise au se trezésca in spiritu totdeún'a anumite gandiri.

Elevulu va ajunge la desteritatea de a cetí claru si fluentu, dacia dela inceputu lu-punemu se arete fie-care litera, cand pronuncia sonulu ei. Elevulu arata liter'a si in acelasi timpu se o si pronuntie claru si tare. Asia trece in rendu dela unu sonu la altulu mai nainte raru, dupa câtva deprindere inse tot mai repede si fluentu, pana ce sonurile se inchéga intre sine.

Acésta procedere e consultu a o incepe pe tabel'a cea mare a scólei in vederea tuturoru. Dupa-ce elevii s'au deprinsu a cetí litereleru de pre tabla, vor fi pusi a cetí de pre tablitiu, aretandu cu stilulu fiesce-care litera, si pronunsiandu lungu fie-care sonu. Mai departe se deprindu elevii a cetí de pre tabelele de parete si in urma din Abcedariu. Invetiatoriulu se nu ofere nici aci nimicu de a gat'a, ci indemne-i pre scolarii a cautá singuri litereleru atât pre tabele de parete cât si in Abcedariu.

11) *De o data cu liter'a scrisa se arata si cea tiparita.*

Invetiatoriulu zugravesce pe tabla langa o litera scrisa cea tiparita, le comparéza un'a cu alt'a, in fine arata liter'a tiparita pe tabelele de parete si in Abcedariu. Cu ocasiunea acést'a se póte face si o scurta esplicare despre tipariu si despre scopulu litereloru tiparite.

Cu privire la esecutarea practica a metodului scriptolegiu, in timpulu mai nou sunt cunoscute dóne feluri de procederi. Cea dantaiu pasiesce pe cale *sintetica*, precum a intemeiat'o *Graser* si au perfectionat'o *Wurst* si *Dr. Toma Scheer*. *Graser* nu procede dela obiectu la cuventu, ci crede a ajunge mai grabnicu la scopu, cand aplica tot felulu de silabe si cuvinte pentru a esercitá tóte combinarile posibile de sonuri, fara a considerá intielesulu. In opositiune cu metodulu lui *Graser* se redicá la valóre in timpulu modernu procederea *analitico-sintetica*, a carei creatora este francesulu *Jacotot*. Metodulu analitico-sinteticu incepe cu intuitiuni asupra obiectului, a carui nume servesce ca *cuventu normalu*. La perfectiunea acestui metodu a lucratu *Dr. Vogel*, directorulu scóleloru civile din Lipsca. *Dr. Vogel* e de parere, cá invetiarea scrierei si a cetirei se o incepu cu intuitiunea unui obiectu concretu, apoi se trecemu la numirea lui, care este cuventulu normalu. In Abcedariulu seu aparutu la anulu 1843 *Dr. Vogel* arata 100 de cuvinte normale cá materialu pentru intuitiune, scriere si cetire. Cuventulu normalu nu se privesce numai cá unu cuventu pentru sine, ci

totdeun'a ca numele unui obiectu concretu, care se intuéza. In Abcedariulu lui *Dr. Vogel* este zugravita icón'a fiesce-carui obiectu in dóue forme: antaiu e conturulu simplu, apoi in a dóua linia se vede desemnulu, esecutatu pana la cele mai fine umbriri. Metodulu lui *Dr. Vogel* se reduce la urmatórele momente:

1) *Deprindere intuitiva*. Aici invetiatoriulu desemnéza icón'a obiectului pe tabl'a scólei, dar numai in trasuri generale, precum arata desemnulu prim din Abcedariu. Apoi pune pre elevi se privéscă icón'a, conversandu cu ei despre obiectulu ce corespunde cuventulu normalu. Daca imprejurările permitu, se póte aratá obiectulu si in realitate. — 2) *Desemnarea obiectului*. Copii vor fi pusi a desemná obiectulu intuitu asia, pre cum lu-sciu, in manier'a loru copilarésca. — 3) *Deprindere in vorbire*. Invetiatoriulu arata in Abcedariu cuventulu, care se afla scrisu sub icón'a obiectului, inse face pe copii atenti, că cuventulu este numai numirea obiectului, ér nu obiectulu realu insusi. Cuventulu (normalu) se pronuncia cât mai raru si tare, se descompune in silabe si sonuri, si in urma din sonuri si silabe éراسي se alcatuescu cuvinte. — 4) *Scrierea si cetirea*. Dupa ce copii au perceptu tóte sonurile dintr'unu cuventu normalu, si le sciu si pronuntia esactu, invetiatoriulu le va scrie cuventulu (normalu) intregu pe tabla, apoi ii-va pune se imiteze icón'a cuventului pe tablitiele loru; chiar asia pre cum mai nainte au copiatu icón'a zugravita a obiectului. — Aceste sunt momentele mai remarcabile din metodulu lui *Dr. Vogel*. De unu patrariu de secolu incóce acestu metodu si-a eluptatu terenu tot mai largu. Metodici eminenti, precum sunt *A. Klauwell*, *Dr. C. Kehr*, *U. Jütting*, s'au nisuitu a-lu perfectoná, si au lucratu multu la respandirea lui. Se gasescu inse multi autori de renume, carii cu dreptu sustienu, că metodulu lui *Dr. Vogel* are dóue scaderi cardinale: a) este o procedere retacita a face din invetiamentulu intuitivu o disciplina subordinata, punendu-lu de tot in servitiulu scrierei si a cetirei; b) eróre metodica e a pune pre nisce copii nedesvoltati a scrie si a ceti indata la inceputu cuvinte (normale) intregi.

Cand intonám, ca metodulu scrierei si alu cetirei, asia precum lu-a stabilitu *Dr. Vogel*, are dóue scaderi, nici de cum nu voim a sustiené, ca acestu metodu este in conceptiunea lui gresitu. Din contra credem, ca metodulu bazatu pe cuvinte normale e fórte rationalu, numai cât trebuie curatitu de unele elemente superflue sau impedecátore. Facendu acésta, vom puté construi unu metodu firescu ordnatu dupa procesulu analitico-sinteticu. Punctele de pornire ale metodului corect au se fie acestea:

a) Scriptolegi'a trebuie sè se incépa cu deprinderi pregatítore pentru scrierea si cetirea propria,

b) Metodulu scriptologicu are se plece dela obiecte concrete, sau dela icónele loru. Antai este in-

tuitiunea obiectului concretu, apoi urméza numirea obiectului, adeca cuventulu normalu, ér in fine sunt exercitiile de vorbire,

c) Invetiamentulu intuitivu se nu se puna in servitiulu scriptologiei, ci elu trebuie se remana o disciplina de sine statátore, pe carea nu este permisu a o contopí nici cu pregatirile si nici cu metodulu propriu alu scriptologiei. Exercitiile intuitive numai atunci se vor uni cu scriptolegi'a, dupa-ce elevulu a invinsu greutatile mecanice in scriere si cetire;

d) Desemnarea obiectului din partea copiilor e cu totul superflua, de-órece copii nici nu sunt in stare a zugravi corectu, apoi desteritatea manei trebuinciósa la scriere se desvólta si asia de ajunsu prin exercitiile pregatítore, cari stau in fruntea metodului.

e) Cuvintele normale sè se aléga puru numai dupa trebuintiele scriptologiei. Scopulu acest'a se póte realizá fórte usioru, daca tractarea cuvintelor normale se separéza de invetiamentulu intuitivu propriu. Cuvintele normale se vor ordiná astfeliu, că fiesce-care cuventu urmatoriu se contiena numai unu singuru nou elementu scriptologicu, ér celelalte se fie totu lucruri cunoscutu din deprinderile precedente.

f) Deprinderea in vorbire se face asia, ca invetiatoriulu rostesce cuventulu normalu, apoi pune pe scolari se pronuntie si ei cuventulu cât se póte de respicatu. Cuventulu normalu se descompune in elementele sale, adeca in silabe si sonuri; sonurile se combina si se forméza din ele éراسي silabe si cuvinte,

g) Deprinderile in scriere si cetire se facu totu pe baz'a cuventului normalu; ele au sè se desvólte pe cale sintetica, incependu cu sonurile gasite prin analiza. Dela scrierea si cetirea sonului se procede la silaba, ér dela silaba la cuventu.

Implinindu reerintiele susu mentionate, vom ajunge la metodulu celu adeveratu, carele eliminéza totalminte combinarile de sonuri lipsite de intielesu.

Inainte cu vre-o catev'a decenii se gaseau destui pedagogi, carii credeau ca cetitul fluentu numai asia se póte invetiá, daca copii vor fi pusi a ceti totu felulu de silabe si tóte combinarile imaginabile de sonuri, chiar daca ceea ce se cetesce nu are intielesu. In contr'a acestui sistem abstractu si mecanicu si-ardicatu cuventulu *Dr. Tom'a Scheer*. Elu demustre, ca la invetiarea cetirei si a scrierei trebuie sè se considere in prim'a linia *momentulu intelectualu*, ér nu celu foneticu. Metodulu are sè se razime pe acestu principiu: totu ce elevulu cetesce, trebuie se si intielega. *Dr. Scheer* pretinde că numerulu silabeloru si combinarile de sonuri fara intielesu sè se reduca la minimulu loru; copii se pronuntie, cetésca si se scrie numai cuvinte pe cari bine le intielegu si ei. In consecuentia cu ideile lui *Dr. Scheer*, invetiarea scrierei si a cetirei are se pornésca totdean'a dela cuventulu normalu, asupra carui'a se facu deprinderi in vorbire, descompunendu cuvintele in silabe si sonuri;

dela aceste elemente apoi, atât la cetire, cât si la scriere, sè progreséza pe cale sintetica érași la întregu.

Unu Abcedaru compusu si tractatu dupa principiile susu insirate va corespunde scopului. In întielesulu pedagogiei moderne Abcedariulu nu este numai o simpla carte, din carea scolarii au se invetie cetitulu mecanicu, ci elu trebuie se cuprinda in sine unu materialu, pe carele sè se póta cladi întregu invetiamentulu urmatoru. Abcedariulu trebuie se contiena elemente din tóte cunoscintiele. Religione, gramatica, ortografie, stilu scl. scl., tóte i-si voru avea inceputulu in Abcedariu. In acestu întielesu Abcedariulu se póte numi cartea cartiloru; elu are se contribue la desvoltarea unei culturi multilaterale in elevi. De sigur la o astfeliu de carte gandesc si *Brugham*, cand spune: „Abcedariulu invetiatoriului este mai puternicu decât baionetele ostasiloru“!

Dr. Petru Piposiu.

Epistolele parochului teneru.

IV.

Domnule redactoru! In cea din urma scrisóre a s'a unchiulu, parochulu betranu, ne-a vorbitu noue preotiloru celoru teneri despre o tema fórte frumósa.

Eu credu, ca noi toti cei teneri l'am întielesu, si-i vom urmá povetiele, pre cari ni-le da; si pana cand vom poté urmá cele ce ne invétia unchiulu, parochulu betranu, eu credu, ca esprimu semtiemintele tuturor fratiloru preoti teneri, multiemindu-i pentru frumósele sale invetiaturi pastorale.

Cand i-multiemescu unchiului pentru bunavointi'a, pre carea o aréta facia de mine, se-me ierte, daca indrasnescu a-i face si o modesta observare.

In epistol'a s'a cea din urma pré m'a impodobitu cu multe laude pre mine unchiulu; si eu am bagatu de seama, ca laudele puse pre ómenii teneri mai multu le strica, decât le folosesc. Omulu teneru mai cu seama daca a umblatu multu la scóla, este nu arare ori aplecatu a deveni inchipuitu, ér daca langa acésta inchipuire i-se mai adaoga si laude din partea celoru betrani, póte se ajunga in starea, de se nu mai poti vorbi cu elu.

N'asi vrea se cadu in pecatulu acest'a. M'a facutu Ddieu pre mine asia, cá se nu-mi placa podóbele. Apoi cá preotu nici nu mi-se siéde altcum, dupace podób'a preotului nu póte fi alt'a decât fapte procese din o „inima infranta si smerita.“

Daca scriu si facu si eu ce potu, o facu numai din motivulu, ca sum preotu si crestinu, si cá atare am multe detorintie; ér pentru implinirea detorintiloru nimenea nu are titlu de a asceptá laude. Laud'a cea mai mare este pentru unu astfeliu de omu mangaiarea si multiemirea sufletésca, ca a facutu ceea ce a potutu si cu ceea ce a fost detoriu slujbei si omeinei sale.

Intr'aceea pre cand scriam acestea, a venitu la mine parintele Virgilie din satulu vecinu. Parintele Virgilie este unu preotu teneru cu frumósa cualificatiune teoretica, dar avendu o parochia cam cum a datu Ddieu, este fórte nemultiemitu cu starea s'a. Fiend densulu omu nemultiemitu, tóte cele ce le face, le face numai cam de claca, si activitatea densului cea mai mare este o plansóre fara sfersitu, ca este nefericitu, ca ar fi meritatu dupa invetiatur'a lui o statie mai buna si mai bine platita si altele.

Eu m'am silitu, si me silescu se-lu intorcu dela acésta credintia desiérta, dar nu mi-a succesu. Am ganditu apoi, ca ceea ce n'am potutu face eu, vor ajutá scrisorile unchiului parochului betranu; dar densulu mai anu mi-a respunsu, ca nu mai cetescu nimicu, pentru ca s'a convinsu, ca nu i-a ajutatu nimicu mult'a cetania din teneretie.

Nu-lu poteam lasá pre bietulu omu in acésta mare retacire. De aceea mi-am datu tóta silinti'a, se-lu desmantu dela acésta cale; dar pana acum nu mi-a succesu alt'a, decât ca l'am indemnatu se cétésca, si se incépa a-se ocupá ér cu studiulu. Fiend acum pre cale credu, ca parintele Virgiliu va deveni unu bunu preotu, mai cu seama, ca din vorbele, pre cari le-am avutu cu densulu la ultim'a nóstra intelnire, am bagatu de seama ca a inceputu „se calea a popa.“

La ultim'a nóstra intelnire, cá se nu ni-se dica, ca noi preotii, daca ne intelnimu unulu cu altulu doi, seau trei, nu scimu vorbi alt'a, decât de stola si de biru — am vorbitu de dorulu, pre carele se incérca omulu a-lu realisé prin viétia. Cá se nu ne suimu pré pre susu, am abstrasu dela altele multe, si am constatat, ca omulu spre a poté satisface scopului supremu alu vietii: perfectiunea si prin perfectiune fericierea vremelnica si vecinica — trebuie se ingrijésca a-si intemeiá mai nainte de tóte o stare, in carea sè se póta sustiené pre sene, se-si crésca famili'a, si se póta face servitie si bisericeii si natiunei sale.

Positiune mai acomodata pentru acést'a la noi, la romani astadi eu nu cunosc alt'a decât positiunea preotului.

Este adevératu, ca pre cand la toti slujbasii din tíera in timpulu din urma li-s'a amelioratu dotatiunea, pre atunci preotulu romanescu are astadi lucru multu, dar dotatiunea potem dice, ca este mai putiena, de cum era inainte cu o suta de ani. Mie inse in punctulu acest'a mi-place se gandescu cá parintele pop'a Mihaiu, ca preotulu romanescu trebuie se tráiesca, si sè se aclimatiseze cá si „vermele din radecin'a chreanului.“ Eu asia mi-inchipuescu dicetóri'a parintelui pop'a Michaiu cu „vermele din radecin'a chreanului“ si adeca: daca ti-a ajutatu Dumnedieu se-te faci preotu, apoi se-ti grijesci de preotia, si lucrurile trebuie se-ti mérga bine, numai se-te feresci, se nu te uiti pré pre sus, si se nu-ti doresci lucruri, cari nu-su de doritu.

Cand i-spuneam acestea parintelui Virgilie, densulu cam schimbá la facie, si mi-dedea se-ntielegu, ca nu-i pré vine la socotéla. Eu inse me faceam, ca nu vedu nimicu, si mi-continuai discursulu in sensulu ideiloru parintelui pop'a Michaiu.

I-am spusu adeca vorb'a parintelui pop'a Michaiu, ca la mórte se vede ce-a platitu omulu pana a fost in viétia, si pentru acést'a i-am adusu si unu esemplu, si anume: parochiele nóstre din Bihoru si dela Halmagiu sunt vestite de serace, si clericii din acele párti, dupa ce absolvéza studiele clericale, odata cu capulu nu se mai intorcu acasa, precum dicu densii, la malaiu si la hiribe, ei se asiéza pre la parochii de pre la campia, cá se traiéscu cu pita de gráu, cu elisa si cu tutca.

Dar se vedi cu tóte acestea minune, unu preotu din Bihoru, fericitul Zacharie Mihocu din Pocol'a a potutu se lase natiei sale de moscenire patru mii de fiorini; dar dintre preotii cei multi, cari au slujitu la parochii bune, eu unulu n'am auditu se fia lasatu vre unulu cev'a avere bisericiei si natiei sale. Apoi cine a umblatu prin Bihoru si pre la Halmagiu, asia spune, ca pre la fratii preoti din acele párti se gázesce in tóta buna vremea câte ceva sementia de bani; dar pre la noi, pre la campia de cum se desprima-veréza si pana dupa secere prin multe case nu se pré pomenesce de astfeliu de lucru.

Adeca in privinti'a bunastáarii nu tiér'a hotaresce, ci altcecv'a. Póte fi „buna tiéra si rea tocméla;“ si póte fi si tiéra mai asia, dar daca-i tocméla buna, apoi este bine si pace buna.

N'a mai disu nici unu cuventu parintele Virgilie, dar mi-a spusu, ca me va combate. Vom vedé, cum ne va glasuí, ér pana atunci la revedere!

La cestiunea pedepseloru in scóla.

Sunt fórté multi, cari sustienu sus si tare, cá ar aduce folosu nuéu'a in scóla; atunci — dicu ei, — când s'ar folosi invetiatoriulu de mediloculu acest'a, ar face unu progresu mai mare in trebile scólei, ér acést'a o documentéza prin aceea, cá invetiaceii avendu frica de nuéua se vor pune si-si vor face trebile asia, dupa cum s'ar recere dela fie-care scolariu bunu.

Si e indaratnicu prunculul si mai alesu in etatea s'a frageda; mintea lui ambla dupa tot felulu de lucrurii, se pórtu de cele mai multe-ori necuviintiosu si cam de adese-ori si mincinosu. E asia apoi, pentru-cá au crescutu in societatea omenéscu si traindu, si-au insusitu si elu acelea datini, care le-au avutu aceea societate, in care au traitu. Si apoi natur'a pruncului e asia intocmita, cá elu e pururea in activitate si prin acést'a de a pururea trebuie se faca ceva, se lucre, ér lucrarea acést'a asia va fi dupa cum i-se imbia ocasiunea: buna ori rea; déca este cineva, care, in activitatea sa, se-i dee directiunea spre implinirea fapteloru celoru bune, asia va fi si la din contra.

Pruncii cá prunci, facu lucrari pruncesci, sunt apoi intre astfeliu de lucruri si de acelea, cari n'ar prea trebui se-le faca pruncii, ca asia apoi, devenindu barbati, membrii ai societáti, cu astfeliu de insusiri, si-ar strica siesi si societáti, in care traesce.

Scól'a apoi, cá unu medilocu menitu de a indreptá scaderile prunciloru, are datorintia, cunoscendu morbulu, se se folosésca de astfeliu de medicina, care findu aplicata, se cureze cât mai curendu reulu si inca din radacini.

In timpurile cele vechi, cá celu mai bunu medilocu respective medicina, la vindecarea insusiriloru celoru rele ale pruncului, ér nuéu'a, carea, de altcam si adi se practiséza pe unele locuri si ar jucá unu rolu si mai insemnatu, numai déca ar fi permis — sunt multi — dupa cum am disu — invetiatori, cari dicu, cá dieu, cu multu mai bine ar merge tribile in scóla atunci cand ne-am folosi de nuéua.

Ce e dreptu, cá se desvatiamu pre prunci de nesce datini urite si periculóse, trebuie se-ne folosimu de ceva, trebuie se punemu ceva medicina pe rana, ér la aflarea si folosirea medicinei, nu toti pedagogii sunt de un'a si aceea parere, unii condémna cu totulu pedepsele, altii sustienu, cá pedepsele se fie numai naturale si in fine, altii sustienu, cá mai bine ar merge trebile in scóla, cand ne-am folosi, cá pe de asupra, si de pedepsele corporali.

Nu sciu, care vor fi avendu dreptu in punctulu acest'a, eu unulu inse, nu-afu de corespundiátore parerea acelor'a, cari sustienu, cá nuéu'a ar face o mai buna renduéla in scóla, ba mi-permitu a dice, cá chiar in detrimentulu scólei lucre invetiatoriulu atunci, cand se folosese de ea. Nu s'au scosu din scóla aceea, cá au fost buna; n'au fost nici nu este unu medilocu bine alesu pentru indreptarea prunciloru.

Ce e dreptu, prunculul, de sila bucurosu, se va spune invetiatoriulu si de fric'a nuelei se va purtá la aparintia fórté bine, dar acést'a o va face pana atunci, pana se afla in scóla, ér de aici in colo, se va purtá cu atât mai reu si va asteptá cu nerebdare sosirea timpului de ase despartí de acelu locu, care la-numimu scóla. In locu se-i para reu, ca se desparte de acelu locu, elu se desparte cu cea mai mare bucuria, privindu scól'a, cá o a-deverata teméitia si tortura, ér pe invetiatoriulu seu, cá pre celu mai mare dusimánu alu seu. De aici apoi instrainarea prunciloru si a parintiloru de scóla, ér scólele nóstre ni-remánu mai pururea góle.

Nu pedepsim cu bat'a, ci numai sfatuim si in casulu celu mai reu dogenim pre cutare omu mai coptu la minte — asia dicendu — si care, tot-odata, pricepe aceea mai bine, ca pentru-ce anume i-se face aceea dogeana, totusi dicu, se supera focu pre acél'a, care l'au dogenitu pentru binele lui. Acést'a apoi e in natur'a omului, de care trebuie se tienem contu, celu putien pana atunci, pana cand déca se póte — sterpim aceea din natur'a lui.

Acést'a apoi se intempla cu ómenii copti la minte, d'apoi batai'a aplicata la prunci, óre va avé mai bunu rezultatu?

Se dicem, spre esemplu, ca da, pedéps'a corporala aplicata precum se cuvine — dupa cum dicu unii — ar aduce unu folosu óre-care in scóla, intrebui inse: óre câtii sunt de acéi'a, cari s'ar pricepe intru atât'a la pedepsire, cá se nu faca nici cea mai mica sminta?

Apoi o eróre cât de mica, strica pe de o mie de ori mai multu, de cât, a buna-óra, ar ajutá pedéps'a, déca ar ajutá, dupa cum dicu unii, pentru-ca nu e nimicu mai greu in scóla de cât aplicarea pedepseloru.

Autoritatea ce si-o castiga invetiatoriulu facia de elevulu seu prin nuéua, este numai o autoritate despotica si care tot-odata numai pana atunci va tiené, pana cand elevulu ar fi silitu se se supuna nuelei, deórece autoritatea a-deverata si durabila se baséza pe alte calitati ale invetiatoriulu, cari sunt cu totului contrarie nuelei.

E constatatu apoi ca totu lucrulu fortiatu nu ajunge nimicu, e nesanetosu si fara nici unu fundamentu. Ca-

lulu, cá animalu, déca e cu naravu si-lu batem, ni face cea mai mare stricatiune, ba chiar ni-punem viéti'a in focu, pana cand, luandu-lu cu bun'a, ni-potem implini trebile cu elu. Tóte se mérga naturalu si nemicu fortiatu. Prunculu se fie condusu asia in scóla, ca elu singuru sè se bata fara nuéua, prin mustrarrea consciintiei, ér acésta o putem ajunge prin aceea, ca i-vom spune ca reu a facutu asia cum au facutu si, ca pentru-ce e reu asia cum a facutu, indicandu-i tot-odata si urmarile rele ale acelei fapte.

Obvinu apoi casuri in viéti'a si mai alesu acolo, unde invetiatoriu n'are autoritatea cuvenita in scól'a s'a, si asia apoi iea refugiu lu la nuéua de o parte, ér de alta parte, de multe-ori ese invetiatoriu lu din pacientia, prin aceea, ca pruncii cá prunci, facu lucruri pruncesci, adeca, lu-conturba in prelagere si in casulu acest'a, se folosesce é-rasi de nuéua. Ér acést'a o face pentru aceea, pentru-ca au esitu din pacientia, càci in casu normalu, nici cand nu va pedepsá invetiatoriu lu pre elevii sei.

Eu n'asi dorí altcev'a, in ce privesce scól'a, de cât aceea, ca in ori si ce inprejurári, se nu-mi perdu paciénti'a si asia apoi se nu fiu silitu a recurge la medilócele pedepsei. Si-celu putien asia sum de credintia dupa putiena-mi praca, ca mai mare sporiu a-si face in scóla si mai alesu in ce privesce educatiunea. Nu ar fi unu bunu medilocu nuéu'a pentru indreptarea pruncului, ci alte medilóce, óre-cum, mai umane. Invetiatoriu lu se-si castige iubirea scolariloru sei, prin iubire reciproca si prin acést'a ar ajunge la celu mai bunu rezultat in trebile scólei. Nu de fri'a nuelei se nu faca prunculu lucruri oprite, ci din respectulu si stim'a ce o are catra invetiatoriu lu seu, pre care-lu iubesc.

Si déca prunculu nu se bate cu vorb'a, séu chiar aplicandu asupr'a lui pedepse naturali, atunci lu-putem totu bate si inca cu bata, ca totu acolo vom ajunge, de unde am plecatu. Si déca s'ar intemplá si asia cev'a, mai bine eliminatu de cât batutu, prin-ce apoi mai multu aru castigá scól'a.

Galsi'a, la 2. Februariu 1888.

Invetiatoriu lu.

D i v e r s e.

* *Cu privire la fondatiunea fericitulu Zacharie Mihoc* am publicatu in dilele trecute o mica corespondentia din Beinsiu, subscrisa de „unu credintiosu.“ La cele cuprinse in aceea corespondentia, ne trimete parintele Demetriu Selisteanu, din Samartiu, o intempinare, in carea dice, ca nu es'e nemicu periclitatu din fundatiune, si ca densulu in calitate de erede universalu alu lasamentulu lu are celu mai mare interesu facia de acésta fundatiune. Luàm cu placere la cunoscentia acestea, si avem firm'a convictiune, ca si dlu corespondentu alu nostru din Beinsiu se va bucurá de acésta scire, dupa ce nici densulu nu doresce alt'a, decât cá fundatiunea sè se realizeze cât mai curend, asia precum a dispusu testatorulu.

* *Timpulu.* In sfersitu dupa o iérna din cele mai grele, ce s'au vediutu vre odata in partile nóstre, de trei dile inócece avem primavéra, si celu putien aici in Arad am trecutu usioru si preste periculu lu, cu carele ne amenintá ghéti'a si ap'a Muresiului; si acést'a din motivulu, ca ap'a si ghéti'a de asta data s'a scursu fórté iute. Mercuri crescuse ap'a Muresiului pana la 4 si 50 cm. dar inca in aceea di a inceputu a scadá cu mare repediune.

* *Consemnarea* oferteloru benevole incurse pe sém'a „Alumneeloru din Aradu si Timisiór'a“ din tractulu protopresviteralu alu Belintiu lu, — pentru Alumneulu din Aradu: Belintiu 51 cr. Chisetu 50 cr. Budintiu 25 cr. Ictar 30 cr. Topolovetiu 40 cr. Siustra 35 cr. Siusanovetiu 13 cr. Brestovatiu 20 cr. Mély-Nádas 35 cr.

Chechesiu 10 cr. Vizma 31 cr. Babsi'a 43 cr. Radmanesci 50 cr. Cladov'a 17 cr. Iersnicu 25 cr. Balintiu 25 cr. Cutin'a 26 cr. Leucusiesci 50 cr. Monostoru 50 cr. Remetea-lunca 53 cr. Gruin 1 fl. Costeiu 52 cr. Iabaru 30 cr. Ohaba-forgaciu 50 cr. Ficatariu 20 cr. Dragoiesci 30 cr. totalu 9 fl. 61 cr. — pentru Alumneulu din Timisiór'a: Belintiu 52 cr. Chisetu 50 cr. Budintiu 25 cr. Ictar 30 cr. Topolovetiu 40 cr. Siustr'a 50 cr. Siusianovetiu 16 cr. Brestovatiu 24 cr. Mély-Nádas 35 cr. Chechesiu 10 cr. Vizm'a 16 cr. Babsi'a 41 cr. Radmanesci 50 cr. Cladov'a 17 cr. Iersnicu 25 cr. Balintiu 25 cr. Cutin'a 25 cr. Leucusiesci 50 cr. Monostoru 50 cr. Remetea-lunca 64 cr. Gruin 1 fl. Costeiu 52 cr. Jabar 30 cr. Ohaba-forgaciu 40 cr. Ficatariu 25 cr. Dragoiesci 35 cr. Dela Georgiu Cretianescu protopresviteru in Belintiu tacs'a de membru ordinariu pe 1888., 5 fl. totalu 14 fl. 73 cr. — Belintiu, 18. Februariu 1888. *Georgiu Cretianescu, prott.*

C o n c u r s e.

Pentru deplinirea veduvitei parochii de class'a a trei'a din Veresmortu, in protopresviteratulu Lipovei, se escrie concursu cu terminu de 30 dile dela I-a publicare.

Emolumintele sunt: un'a sesiune parochiala parte pamentu aratoriu, parte fénatiu; unu platiu parochialu intravilanu de 1600⁰; birulu si stolele usuate dela 60 de numere.

Dela recurrenti se cere cá recursele instruate conform statutulu organicu si regulamentulu pentru parochii se-le adreseze pana la terminulu susu indicatu-subscrisulu in protopresviteru.

Recurentii sunt poffiti a se presentá in vre-o Dumineca séu serbatóre in sant'a biserica din Veresmortu, spre a-si aratá desteritatea in cantu si rituale.

Veresmortu in 22. Februariu 1888.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: VOICU HAMSEA, m. p. protop.

In urmarea ordinatiunei Consistoriale dto 11/23. Februarie 1888. Nrii 233—566 devenindu statiunea invetiatorésca gr. or. inferióra din Igrisiu, (Egres) Comitatulu Torontalu, Protopresviteratulu B.-Comlosiu in vacantia, pentru deplinirea acestui postu se escrie „Concursu“ pe langa urmatórele emoluminte:

1) In bani gat'a 200 fl. v. a. 2) 40 chible gréu 3) Cortelu liberu cu 2 incaperi acomodate si gradin'a dela acelu cortelu.

Dela recurrenti se recere a vré cualificatiunea receruta Conform statutulu organicu si Testimoniu de limb'a magiara, se scie definitivu pe langa limb'a materna si limbele magiara si germana; se aiba cunoscentia in instruarea si conducerea corulu vocalu.

Aspirantii la acestu postu, au a-si trimete recursele loru adresate Comitet. par. gr. or. ort. din Igrisiu (Egres) ctulu Torontalu Multu On. Dnu Teodoru Popoviciu, Inspectoru scolaru in Sietinu cotul Ceanad pana la 27. Martie (8. Aprilie) a. c. ér pana atunci a-se presentá in st. Biserica spre a-si aretá desteritatea in cantare si tipicu.

Datu din siedint'a com. par. tienuta in 27. Februarie (10. Martie) 1888.

Filipu Mind'a, m. p.
pres. comit.

Cu invoirea mea: TEODORU POPOVICIU, m. p. insp. scl.

Conformu ordinatiunei Venerabilulu Consistoriu gr. or. oradanu dto 19/31. Octomyre 1887. Nr. 858. B. pentru deplinirea postulu de alu doilea de preotu in parochi'a Tulc'a protopresviteratulu Tinței, se escrie concursu cu terminu de alegere pe 28. Martie st. v. a. c.

Emolumintele sunt: 1) folosulu pamentului parochialu de 12 jugere 600□ care si in trecutu au fost in folosulu parochului alu doilea, 2) jumetate din competenta de biru preotiescu ce sunt datori credintiosii din Tulc'a a solvi anualminte. 3) jumetate din venitele stolare compute dupa servitiile septemanale, respective fie-care preotiu va avé a pretinde stol'a pentru functiunile implinite de densulu. 4) Cortelu liberu cu gradina, de asta data inchiriatu din partea comunei bisericesci.

Se obsérva, că oficiulu parochialu va fi condusu de preotulu celu mai betranu in oficiu conform §§-loru 24-25. din regulamentu pentru parochi.

Competentii vor avé a dovedi celu putienu cualificatiune de a II clasa, éra recursurile adresate comitetului parochialu vor fi de a-se trimite subscrisului protopresviteru pana la diu'a alegerei in Körös-Jenő per M. Telegd. Tulc'a, 17. Februaru st. v. 1888.

Pentru comitetulu parochialu :

Ioşifu Vess'a, m. p.
protopresv. Tincei.

Pentru vacant'a parochia de clas'a III din **Almasiu**, in protopresviteratulu Buteniloru cu carea e imbinatu folosirea a $\frac{3}{4}$ sesie pamentu biru si stole dela 200 case, care venitu la olalta se computa in 480 fl. prin acést'a se escrie concursu pana la 20. Martie a. c. in carea di va fi si alegerea avendu recurrentii in restimpulu acést'a a se presentá vre-o data in biseric'a din locu si a-si substerne recoursele sale pe calea P. On. Oficiu ppresviteralu din Buteni (Butyin).

Almasiu, din siedinti'a comitetului parochialu tienuta la 3. Februaru 1888.

Comitetulu parochialu.

Ca scirea mea : **CONSTANTINU GURBANU**, m. p. prot.

In urm'a dispusetiunei Venerabilului Consistoriu dto 26. Noemvre 1887. Nr. 4296., se escrie concursu pe parochi'a devenita vacanta dupa mórtea preotului Georgiu Bugarinu din **Toraculu-micu**, protopresviteratulu B.-Comlosiului, cottulu Torontál, clasificata de class'a prima cu terminu de 30 de dile dela prim'a publicare.

Emolumintele sunt: un'a sesiune parochiala de 30 jugere pamentu aratoriu, birulu si stol'a usuata dela aceea parochia, cari tóte laolalta facu beneficiulu anualu de 950 fl. v. a.

Doritorii de a ocupá acést'a parochia in sensulu §-15 litera a) din regulamentulu pentru parochii, suntu avisati a-si substerne recursurile instruite conformu statutului organicu bisericescu, administratorului protopopescu **Páulu Tempea** in Nagy Torak; per Nagy-Becskerek, si a se presentá in vre-o Dumineca sau serbatóre in sant'a biseric'a spre a-si aretá desteritatea in cantare respective predicare.

Se obsérva că alegendulu parochu va avé pana la 11 Novembre a. c. a dá jumetate din intregu beneficiulu parochialu veduvei preotese remase dupa reposatulu parochu.

Toraculu-micu, 3. Ianuariu 1888.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine : **PAULU TEMPEA**, adm. protop.

Conform decisului Venerabilului Consistoriu dto 14. Ianuariu a. c. Nr. 94 se escrie concursu pe capelani'a temporalá infintiata pe langa betranulu parochu devenitu neputinciosu **Serafim Crisianu**, din **Igrisiu**, in protopresviteratulu B.-Comlosiului, cu terminu de 30 de dile dela prim'a publicare.

Emolumintele capelanului sunt: jumetate din tóte venitele parochiei betranului parochu, si adeca: din sesiunea parochiala, stola si biru, cari dau unu venitu pe partea capelanului de 400 fl. v. a. pe langa care venitu alegendulu capelanu póte avea prospectu de a ocupá provisoriu si unulu dintre cele dóue posturi invetiatoresci de acolo.

Astfelu parochi'a fiindu de class'a prima, dela recurrenti se cere cualificatiunea prescisa pentru parochii de class'a prima, si recurrentii au a-si substerne recoursele adjustate cu tóte documentele necesarii administratorului protopopescu **Paulu Tempea**, in Nagy-Torák, per Nagy-Becskerek, Cottulu Torontál, si a se presentá in S. Biserica spre a-si aratá desteritatea in cantare respective predicare. Igrisiu, la 7. Februaru 1888.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine : **PAULU TEMPEA**, adm. protop.

Pentru deplinirea parochiei de a III-a classa din **Secasiu**, protopresviteratulu Halmagiului se escrie concursu cu terminulu de alegere 30 de dile dela prim'a publicare.

Emolumintele sunt: Un'a sesiune pamentu de 32 jugere, birulu câte un'a mesura de cucuruza sfarmatu dela 110 numeri de casa, stolele indatinate, cartiru liberu si gradina, care tóte la olalta compute facu 400 fl. v. a.

Doritorii de a ocupá acést'a parochia sunt avisati: recoursele provediute cu tóte documentele poftite, adresate comitetului parochialu a-le tramite oficiului protopresviteralu in Halmagiu pana la 14. Martie a. c.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine : **IOANU GROZ'A**, m. p. prot.

Alegerea de invetiatoriu la scól'a I-a din comun'a **Socodoru**, terminata pe 2. Februaru a. c. din caus'a unoru pedeci intravenite, neputandu-se effectuí; — pentru alegerea de invetiatoriu la numit'a scóla, se deschide concursu de nou, cu terminu de alegere pe Duminec'a din 13. Martie st. v. a. c.

Emolumintele suntu :

- 1) In bani gat'a 300 fl.
- 2) Pentru familiatie 10 fl.
- 3) Pentru Scripturistica 5 fl.
- 4) Diurne pentru conferentie si reuniuni conform trebuintiloru.
- 5) Dela inmormentari mari unde va fi poftitu câte 1 fl.
- 6) Dela inmormentari mici câte 50 cr.
- 7) 10 orgii de lemne din care se va incaldí si scól'a.
- 8) Cortelu liberu, cu 3 chilii, camara, grajdu, si gradina de legumi.
- 9) Dela recurrenti se poftesce se aiba: celu putienu 4. clase civile ori reale, — esamenu de cualificatiune bunu din studiele preparandiale si limb'a magiara — si prin documinte vrednice de crediementu, dela comunele unde au servitu pana acuma, vor dovedi: ca au avutu purtare morala buna, si au fostu sirguitoriu pe terenulu invetiatorescu.

Recoursele pana in 10. Martie. a. c. au ali substerne la Reverendisimulu Dnu inspectoru cercualu de scóle **Petru Chirilescu** in Kétegyháza (Com. Bichisiului.) éra pana la diu'a alegerii, au de ase presentá la Biserica din locu spre a-si aretá desteritatea in cele rituale.

Socodoru, la 1. Februaru 1888.

Pentru comitetulu parochialu :

Simeonu Paguba, m. p.
presiedintele comitetului.

In contielegere cu mine : **PETRU CHIRILESCU**, m. p. inspectoru scolaru.